

PREDİYABET VE DİYABET HASTALARINDA KLİNİK ECZACININ ROLÜNÜN ARAŞTIRILMASI

ÖZET

Giriş: Prediyabet ve diyabet hastalıkları dünya genelinde görülme sıklığı giderek artan kronik hastalıklardır. Hastaların mevcut hastalıklarını kendi kendilerine yönetmelerine olanak verilmelidir. Bunu sağlık uzmanlarıyla uyum içerisinde yapmaları önemlidir. Eczacının geleneksel rolü ilaç temini ve hasta danışmanlığı olsa da genişletilmiş hizmetler aracılığıyla prediyabet ve diyabet hastalıklarının klinik sonuçlarına olumlu katkıda bulunabileceğine dair kanıtlar artmaktadır. Bu hizmetler uygun maliyet, hasta eğitimi ve farmasötik bakımın etkin bir şekilde sağlanmasıyla sunulabilir. Tezin amacı; prediyabet ve diyabet hastalarının hastalık algıları, bilgi düzeyleri, tedaviye uyumları ve klinik eczacıların bu alandaki rollerini destekleyen mevcut argümanların bir incelemesini sunmaktır.

Materyal ve Metot: Araştırmamız girişimsel olmayan, prospektif ve gözlemsel bir araştırma olup, prediyabet ve diyabet hastalarının farmasötik bakım ihtiyacını, mevcut hastalık algısını, bilgi düzeyini ve uyum seviyesini incelemek amacıyla tasarlandı. 27.07.2021-30.04.2022 tarihleri arasında İstanbul Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi İç Hastalıkları Polikliniği'nde gerçekleştirilen çalışmaya, bilgilendirme yapıldıktan sonra çalışmaya katılmayı onaylayan ve 18 yaş ve üzerinde prediyabet veya tip-2 diyabet tanısı almış olan hastalar dahil edildi. Bu hastaların 1. ve 2. vizitlerinde, 90 gün arayla, hastalık kısa algı ölçeği ve kendi hazırladığımız bilgi ölçüm anketleri uygulandı ve rutin laboratuvar değerleri takip edilerek kaydedilerek değerlendirildi. 1. vizit sonrasında, klinik eczacı tarafından hastalara hasta eğitimi verildi. Eğitim sonrasında hastalara kendi hazırladığımız broşürler dağıtıldı. Bu eğitimlerde diyabet ve prediyabet hastalığının tanımı ve tipleri, belirtileri, hastalık nedeniyle vücutta oluşabilecek durumlar, rutin olarak yaptırılması gereken tetkikler ve risk grupları hakkında bilgilendirme yapıldı. Elde edilen veriler ile eğitim öncesi ve sonrası hastaların hastalık algısı, rutin laboratuvar testleri ve bilgi düzeyi değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmamıza 79 diyabet ve 66 prediyabet hastası olmak üzere toplam 145 hasta dahil edilmiştir. Prediyabet hastalarının %77,27'si kadın ve diyabet hastalarının %51,89'u erkek hastadır. Prediyabet hastalarının yaş ortalaması ise 45,79±1,40 iken diyabet hastalarının yaş ortalaması 49,24±1,08'dir. Hastaların aile diyabet öyküsü incelendiğinde prediyabet tanısı almış hastaların %72,73'ünün ve diyabet tanısı almış hastaların %67,1'inin ailesinde diyabet öyküsü olduğu belirlenmiştir. Hastalara 1.vizitte "Hastalığınızla ilgili eğitimi kimden/nereden alırsınız?" sorulduğunda prediyabet hastalarının %71,21'i ve diyabet hastalarının %75,9'u hekim cevabını vermiştir. Bu soruya 1.vizit ve 2. vizit sonrası verilen cevaplar karşılaştırıldığında eczacı yanıt oranında artış gözlenmiştir. Çalışmaya katılan hastaların mevcut hastalığı hakkındaki bilgi seviyesinde eğitim sonrası artış ve tedaviye uyum gözlenmiştir. Eğitim öncesi ve sonrasında kaydedilen kilo, bel çevresi ölçüsü, kan glikozu,

kolesterol, HbA1c, Homa-IR ve üre düzeylerinde 90 günlük interval sonrasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kısa Hastalık Algısı Ölçeği kullanılarak yapılan ölçümlerde, 1. ve 2. vizitlerde katılımcıların verdiği yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgularda klinik eczacı müdahalesi sonrasında katılımcıların hastalık algıları, hastalık bilgi seviyeleri, tutum ve davranışları arasında ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Elde edilen veriler ile prediyabet ve diyabet hastalarına klinik eczacı tarafından sunulan hasta eğitimi ve takibi gibi farmasötik bakım hizmetlerinin hastalık prognozuna, hastaların bilgi seviyelerine ve hastalık algılarına olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. HbA1c > %9 olan hastaların klinik eczacı müdahalelerinden en büyük faydayı elde ettiği ve bu hastaları hedeflemenin uygun olacağı düşünülmektedir. Hastaların hastalıkları hakkında eğitim alması farmasötik bakım ihtiyaçlarının belirlenmesine katkı sağlayacak ve sağlık uygulayıcılarına da yol gösterici olacaktır. Klinik eczacıların yardımıyla hastayı eğitmek prediyabet hastalığının tip-2 diyabete geçişini önlemek ve diyabet hastalarının tedavisinin kontrolsüz kalması durumunda oluşabilecek komplikasyonların en kısa sürede kontrol altına alınmasını sağlayarak tedavinin başarı olasılığını artıracaktır. Böylece hastaların yaşam kalitesinde artış gözlemlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Klinik eczacılık, farmasötik bakım, prediyabet, diyabet, hasta eğitimi